

Bratislavský
samosprávny
kraj

**Program
hospodárskeho rozvoja
a sociálneho rozvoja
Bratislavského
samosprávneho kraja
na roky 2014-2020**

Strategická časť v. 2015

Obstarávateľ

Bratislavský samosprávny kraj

Sabinovská 16, P.O. Box 106

820 05 Bratislava 25

Spracovateľ

AUREX spol. s r.o.

Ľubľanská 1

831 02 Bratislava

Kolektív spracovateľov	
Oblasť	Meno
Hlavný riešiteľ	Ing. arch. Július Hanus, PhD.
Zodpovední riešitelia	Ing. Ľubomír Macák
	Ing. Pavol Petrík
Demografia, domový a bytový fond, trh práce	Mgr. Tatiana Lachová
Rekreácia a cestovný ruch, šport	Ing. arch. Eva Hledíková
Finančná analýza	Ing. Ľubomír Macák
Doprava, technická infraštruktúra, grafická podpora	Mgr. Pavol Kristeľ (ISAX, s.r.o.)
Ochrana prírody a tvorba krajiny, ochrana životného prostredia	Ing. Michal Štiffel
Poľnohospodárstvo, rybolov a lesné hospodárstvo, ochrana pôdy	Ing. Mária Mozdíková
Občianska vybavenosť	Ing. Pavol Petrík
Hospodárska štruktúra, kultúra	Ing. Matúš Bizoň
Európske a medzinárodné súvislosti	BSc. Ilona Hirschi (University of Lausanne)
SWOT	všetci riešitelia
Strategická časť	všetci riešitelia

Obsah

A.	Strategická časť Programu	5
A.1	Východiskové predpoklady realizácie stratégie.....	5
A.1.1	Kľúčové disparity a faktory rozvoja	6
A.2	Globálny cieľ Programu	7
A.3	Stratégia na dosiahnutie globálneho cieľa	9
A.4	Cieľové špecifické územie.....	9
A.5	Strategické ciele	10
A.6	Prioritné osi	11
A.6.1	PO 1: Veda, výskum a inovácie.....	12
A.6.2	PO 2: Ľudské zdroje	14
A.6.3	PO 3: Zamestnanosť	15
A.6.4	PO 4: Konkurencieschopnosť, rast a podnikateľské prostredie	17
A.6.5	PO 5: Životné prostredie, zmeny klímy a obnoviteľné zdroje energie	18
A.7	Sústava merateľných ukazovateľov	21
A.7.1	Globálny cieľ.....	21
A.7.2	PO 1: Veda, výskum a inovácie.....	22
A.7.3	PO 2: Ľudské zdroje	24
A.7.4	PO 3: Zamestnanosť	25
A.7.5	PO 4: Konkurencieschopnosť, rast a podnikateľské prostredie	25
A.7.6	PO 5: Životné prostredie, zmeny klímy a obnoviteľné zdroje energie	26

A. Strategická časť Programu

Predložený materiál nadväzuje na prvú časť prác na PHSR BSK, ktorou bola analýza. Jej záverečná časť SWOT analýza vyústila do špecifikácie základných rozvojových faktorov a rizík. Podrobnejší prehľad východiskových dokumentov je uvedený v úvode analyticko-strategickej časti.

Druhá strategická časť PHSR má za cieľ sformulovať, na základe výsledkov analýzy, ciele BSK, zostaviť intervenčnú logiku stratégie pozostávajúcej z dlhodobých a špecifických cieľov PHSR, ako aj ich systém výsledkov a výstupov, vyjadrených prostredníctvom priorít a opatrení predstavujúcich skupiny aktivít - projektov, ktoré budú podporované v rámci tohto PHSR.

A.1 Východiskové predpoklady realizácie stratégie

Bratislavský kraj má všetky predpoklady pre úspešné zvládnutie „globalizačných tendencií“, ktoré so sebou prinášajú zvýšenú medzinárodnú konkurenciu spojenú s vysokou dynamikou zmien na trhoch, rýchlym zvyšovaním technologickej úrovne, informatizáciou a internacionalizáciou ekonomických činností v oblasti produkcie a služieb. Pre samotné územie kraja je nevyhnutné, v súlade s celoeurópskou stratégiou do roku 2020, zabezpečiť **inteligentný rast** ktorý je založený na efektívnych investíciách do vzdelávania, výskumu a inovácií, ďalej **udržateľný rast**, vďaka podpore smerom k nízkouhlíkovému hospodárstvu a **inkluzívny rast**, so silným dôrazom na tvorbu pracovných miest.

Pre stanovenie stratégie v oblasti dopravnej infraštruktúry pre územie kraja sa vychádza z nasledovných predpokladov, ktoré spadajú do hierarchicky vyššej úrovne rozhodovania a to: vybudovanie koridoru TENT – 17 (Filiálka), vybudovanie diaľničného obchvatu D4 a vybudovanie rýchlostnej cesty R7. Jednotlivé investičné priority BSK, pri definovaní rozsahu svojich podporovaných aktivít, zohľadňujú vyššie uvedené strategické projekty.

K základným predpokladom realizácie stratégie programu patrí:

- inteligentná špecializácia hospodárstva
- integrovaný prístup funkčných území
- majetkové vysporiadanie vlastníckych vzťahov
- posilnenie kompetencií regionálnej samosprávy v rámci koordinácie Programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja jednotlivých samospráv nachádzajúcich sa na území kraja,
- dostatočné financovanie prenesených kompetencií štátnej správy na samosprávu zo štátneho rozpočtu
- koordinovaný rozvoj sídelnej štruktúry rešpektujúci funkčnú komplexnosť územia

Bratislavský samosprávny kraj, ako súčasť stredoeurópskeho regiónu CENTROPE, ktorý rozvíja stále tesnejšie väzby na viedenskú aglomeráciu, má potenciál sa rozvíjať hlavne v súlade s princípom posilňovania konkurencieschopnosti.

Prostriedky vyčlenené na realizáciu politiky súdržnosti (štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu) v programovom období 2014-2020 sú, v súlade so stratégiou Európa 2020, vo väčšej miere nasmerované do oblastí s vyššou pridanou hodnotou, t.j. do výskumu, vývoja, inovácií a ľudského kapitálu, ktoré sú do značnej miery sústredené v bratislavskej aglomerácii.

Pri realizácii stratégie bude zároveň kladený dôraz na rešpektovanie princípov udržateľného rozvoja a podporu synergie medzi ekonomickým, sociálnym a environmentálnym prostredím.

Bratislavská aglomerácia prežíva dynamický rozvoj a to jednak smerom na Slovensko, ako aj na územia susediacich štátov. V rámci tohto rozvoja prebiehajú suburbanizačné procesy, v ktorých

dochádza jednak k migrácii obyvateľstva z miest do okolitých obcí, ako aj k zvýšenej dochádzke obyvateľstva za prácou do mestských oblastí, hlavne mesta Bratislavy.

Napriek dominantnému postaveniu v národnej ekonomike, kde BSK v hospodárskej výkonnosti výrazne prevyšuje ostatné regióny SR, ako aj postaveniu v európskom priestore (EU27), tak v niektorých ukazovateľoch (výdavky na výskum a vývoj¹, príjem domácností), v európskom porovnaní, môžeme pozorovať mierne zaostávanie. Vo všeobecnosti však môžeme pre územie Bratislavského kraja uvažovať so stratégiou orientovanou zvyšovanie kvality a znižovanie vnútro-regionálnych rozdielov v oblasti sociálneho rozvoja s ohľadom na zvyšovanie konkurencieschopnosti hospodárstva kraja pri zachovaní princípov udržateľného rozvoja.

Pri formulácii stratégie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020 (ďalej len „Programu“) boli zohľadnené priority SR formulované v dokumente Národná stratégia regionálneho rozvoja SR 2020/30.

A.1.1 Kľúčové disparity a faktory rozvoja

Kľúčové disparity a faktory rozvoja a boli zostavené na základe identifikácie najvýznamnejších silných, slabých stránok, príležitostí a rizík. Podrobnejší prehľad predmetných charakteristík je uvedený v rámci SWOT analýzy (v Analytickej časti)

Medzi kľúčové problémy a ohrozenia (disparity)kraja patria:

- prehlbujúce sa rozdiely medzi rozvojom občianskej vybavenosti, služieb a voľnočasových aktivít a zvyšujúcimi sa požiadavkami v súvislosti s prognózovaným (predpokladaným) nárastom počtu obyvateľstva môžu mať za následok znižovanie atraktivity sídelného prostredia,
- značná opotrebovanosť a amortizácia stavebného fondu verejných budov, ktorý si vyžaduje značné investície, vyznačujúca sa pomerne vysokou mierou prevádzkových nákladov (ktoré sú spôsobené nedostatočnou energetickou efektívnosťou), ktoré vytvárajú zvýšený tlak na verejné financie,
- prehlbovanie izolovanosti vzdelávacej sústavy s potrebami trhu práce,
- vysoká ekonomická výkonnosť vytvára negatívne tlaky na životné prostredie (znečistenie vody, pôdy, ovzdušia),
- menej priaznivá veková štruktúra obyvateľstva kraja v porovnaní s celoslovenským priemerom a nepriaznivý demografický vývoj – starnutie obyvateľstva, rastúci počet ľudí v dôchodkovom veku,
- nedostatočné využívanie informačných a komunikačných technológií vo verejnej správe a podnikoch bude mať za následok nižšiu efektívnosť tvorby, výmeny a využívania nových poznatkov.

Medzi kľúčové rozvojové faktory a príležitosti kraja je možné zahrnúť:

- diverzifikáciu hospodárskej základne využiť ako platformu pre dlhodobú stabilizáciu hospodárstva, ekonomickú efektívnosť a finančnú sebestačnosť územia,
- rozvoj odvetví terciárneho (všetky druhy služieb, obchod, doprava a spoje) a kvartérneho sektora (veda, technika, výskum, školstvo, zdravotníctvo) produkujúce tovary a poskytujúce služby s vyššou pridanou hodnotou,
- prostredníctvom valorizácie terciárneho sektora (občianskej vybavenosti), či kvalitného domového a bytového fondu zvýšiť atraktivitu sídelného prostredia na území kraja,
- využitie variabilnej dopravnej a modernej technickej infraštruktúry pre potreby ekonomického rozvoja, cestovného ruchu a kvality života obyvateľov na území kraja,

¹ Výdavky na výskum a vývoj BSK=0,75 %, priemer EÚ = 2,0 % (rok 2010), zdroj: ŠÚ SR, Country Fact Sheet Slovensko, DG-Regional policy, 2012

- dotváranie a neustále posilňovanie priaznivého stavu životného prostredia založeného na princípoch udržateľného rozvoja,
- budovanie atmosféry vzájomnej dôvery medzi orgánmi územnej samosprávy a obyvateľstvom, návštevníkmi, či podnikateľským prostredím v regióne prostredníctvom elektronizácie služieb a modernej verejnej správy,
- využívanie regionálnej a mestskej hromadnej dopravy v kombinácii s riešením kvality cestnej siete bude viesť k znižujúcemu sa podielu dopravy na zhoršovaní stavu životného prostredia a k zlepšovaniu dostupnosti obyvateľstva za prácou a službami.

A.2 Globálny cieľ Programu

Súčasnosť je mimoriadne dynamická, dochádza k závažným globálnym zmenám spojeným v formovaním novej štruktúry celosvetovej delby práce. Táto skutočnosť má a bude mať konkrétny dopad aj v strednej Európe kde bratislavská aglomerácia, resp. formujúci sa región v priestore Viedne, Bratislavy, severozápadnej časti Maďarska a juhovýchodnej časti Moravy predstavuje významné centrum osídlenia tzv. regiónu CENTROPE. Východiskom pre odhad možného vývoja, ako už bolo uvedené sú faktory, deklarované európskou úniou vo forme cieľov dokumentu Európa 2020. Globálny cieľ PHSR sa vzťahuje k časovému horizontu, v ktorom má zmysel hodnotiť dopady aktivít podporených týmto PHSR, čo predstavuje roky 2023-2025.

Prioritou stratégie Európa 2020 je dosiahnutie rastu, ktorý je:

Inteligentný rast, založený na inováciách, modernizácii a podpore výskumu a vývoja je už teraz významným faktorom (z hľadiska podielu pracujúcich v kvartérnom sektore), ktorý vplýva na štatistiky rozvinutosti európskych regiónov, kde hlavne vďaka nemu má Bratislavský región významné postavenie. Čiže tento faktor je potrebné ďalej posilniť a zhodnotiť. Skvalitnenie školstva, čo v kontexte kompetencií BSK znamená hlavne stredného školstva a podpora inovácií a modernizácií v oblasti MSP by mala výraznejšie vplývať hlavne na rast podielu zamestnanosti mladých ľudí v sektoroch s vysokou mierou pridanej hodnoty. Inteligentný rast znamená zlepšenie výkonnosti EÚ v týchto oblastiach:

- **vzdelávanie** (ako motivovať ľudí k tomu, aby sa vzdelávali a prispôsobili svoje zručnosti súčasným požiadavkám)
- **výskum a inovácie** (vytváranie nových produktov a služieb, ktoré budú generovať rast a nové pracovné miesta a prispieť k riešeniu sociálnych problémov)
- **digitálna spoločnosť** (využívanie informačných a komunikačných technológií).

Udržateľný rozvoj chápeme v kontexte rozvoja sídelného prostredia v území BSK. Vo vytvorení systému ktorý by priebežne vyhodnocoval kvalitu sídelného prostredia v jednotlivých častiach BSK, identifikoval jeho narušenia a inicioval ich liečenie (nápravu). Významným faktorom zabezpečenia a zlepšenia kvality sídelného prostredia budú mať aj dopravné projekty vytvárajúce predpoklady inteligentného a inkluzívneho rastu. Máme na mysli jednak vybudovanie D4 a vytvorenie integrovaného systému regionálnej koľajovej dopravy (TEN-T17) s prepojením na transnárodné dopravné koridory. Udržateľný rast sa zakladá na:

- vybudovaní **konkurencieschopnejšieho nízkouhlíkového hospodárstva** založeného na efektívnom a udržateľnom využívaní zdrojov;
- **ochrane životného prostredia**, znížení emisií a zachovaní biologickej rozmanitosti;
- zúročovaní vedúcej pozície v oblasti **nových ekologických technológií** a výrobných postupov;

- zavedení efektívnych **inteligentných rozvodov elektrickej energie využívajúcich informačné a telekomunikačné technológie**;
- **využívaní sietí pokrývajúcich celú EÚ** s cieľom poskytnúť podnikom (hlavne malým výrobným spoločnostiam) ďalšiu konkurenčnú výhodu;
- **zlepšení podnikateľského prostredia**, a to najmä pre MSP;
- dobre informovaných **spotrebiteľoch**.

Inkluzívny rast predstavuje rast založený na efektívnom využívaní vnútorných zdrojov regiónu: ľudských, prírodných, kapitálových. Nesmieme, ale pritom zabúdať na skutočnosť, že významným faktorom inkluzívneho rastu je spokojnosť obyvateľov alebo ináč povedané ich ochota podieľať sa na ňom. Úzko s tým súvisí rozvoj športu, rekreácie, zotavenia, zábavy, kultúry, umenia prostredníctvom aktivít podporujúcich kreativitu, ktoré by boli šité na mieru a tiež dostupné všetkým vekovým kategóriám. V rámci dlhodobého hľadiska (10 až 15 rokov) môžeme stanoviť **víziu** pre hospodársky a sociálny rozvoj kraja nasledovne:

Vytvorenie podmienok pre hospodársky rozvoj a zvyšovanie kvality života obyvateľov kraja.

To znamená miesta s vysokou mierou vybavenosti územia, t.j. **kvalitnou ponukou služieb vrátane sociálnych služieb v oblasti** komerčnej a nekomerčnej vybavenosti; s **kvalitnou dopravnou infraštruktúrou** napojenou na medzinárodné dopravné koridory; so zabezpečenou **podporou podnikateľských aktivít založenej na vysokej miere pridanej hodnoty** využívajúcich hlavne miestnu (kvalifikovanú) pracovnú silu; kde sa tvorivo uplatňujú princípy udržateľného rozvoja sídelného prostredia v území.

Pre strednodobé hľadisko, resp. programové obdobie tohto dokumentu (7 rokov) sa javí ako efektívnejšie stanovenie jasnejšieho celkového cieľa. Ten by mal byť definovaný jednak s ohľadom na strednodobé hľadisko, existujúcu socioekonomickú situáciu kraja, príležitosti a potenciál rozvoja či už v oblasti ľudských zdrojov, infraštruktúry a vybavenosti územia, hospodárskej základe, ale aj s ohľadom na prírodné zdroje. Ako oblasť s najvýznamnejším rozvojovým potenciálom sa javí oblasť vedy, výskumu a inovácií. Pričom benefity plynúce z jej rozvoja sa môžu prejavovať aj v ďalších nadväzujúcich oblastiach, či už je to oblasť ľudských zdrojov, zamestnanosti, transferu inovácií a zvyšovania konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov ale aj inteligentnej a udržateľnej dopravy a inovatívnych riešení v oblasti životného prostredia.

Preto, pre programové obdobie 2014 až 2020 je **globálny cieľ Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja** stanovený nasledovne:

Vytvoriť vhodné podmienky pre zvýšenie inovačnej výkonnosti bratislavského regiónu v rámci európskeho priestoru.

To znamená vytvoriť hospodárske a sociálne podmienky najmä na zvýšenie celkových výdavkov v oblasti vedy a výskumu, zvýšenie počtu výskumných pracovníkov, zvýšenie počtu inovácií v malých a stredných podnikoch, zvýšenie podielu vysokoškolsky vzdelanej populácie na území kraja, zlepšenie prístupu obyvateľstva k širokopásmovému internetu (najmä vo vidieckych oblastiach), ale aj zvýšenie počtu patentových prihlášok a tým zlepšiť celkové hodnotenie kraja v rámci poradia inovačnej

výkonnosti regiónov na území EÚ (Regional innovation scoreboard - RIS) z úrovne priemerného inovátora na úroveň stredne-vysokého inovátora.

Stratégia programu v plnej miere zohľadňuje výsledky socioekonomickej analýzy súčasného stavu na území kraja, analýzu najvýznamnejších kľúčových aktérov pôsobiacich na území kraja (územná samospráva, asociácie, zväzy a združenie podnikateľov), ich potreby ako aj prvky spoločného strategického rámca na roky 2014 až 2020 pre fondy európskeho spoločenstva.

A.3 Stratégia na dosiahnutie globálneho cieľa

Stratégia zvolená na dosiahnutie globálneho cieľa Programu vychádza z poznania komplexných potrieb kraja a ich dôležitosti pre zabezpečenie kvality života jeho občanov. Do riešenia relatívne širokého spektra existujúcich rozvojových potrieb aktívne vstupujú viacerí aktéri (štát, miestna samospráva, súkromný sektor, mimovládne organizácie atď.) s rôznymi kompetenciami, záujmami a finančnými zdrojmi. Preto stratégia vychádza z predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy na národnej a lokálnej úrovni zabezpečia koordinovaný prístup pri realizácii intervencií na území kraja, ktorého predpokladom je vzájomná spolupráca a informovanosť kľúčových aktérov jeho rozvoja. Špecifická pozornosť bude venovaná koordinácii intervencií spolufinancovaných zo zdrojov európskych fondov smerujúcich do územia Bratislavského kraja cez schválené operačné programy. Účelom Programu je identifikovať problémy a faktory rozvoja a navrhnúť spôsoby ich riešenia v rámci tých oblastí, ktoré sú priamo v kompetencii samosprávy (kraja), resp. v rámci tých oblastí, ktoré nie sú priamo v kompetencii kraja, ale kraj ich v rámci svojich schopností a možností dokáže ovplyvniť (najmä pri využití princípu partnerstva).

A.4 Cieľové špecifické územie

V súlade s výstupmi základnej územnoplánovacej dokumentácie kraja (Územný plán regiónu Bratislavský samosprávny kraj, etapa Koncept, 2012), ktorá na území kraja definuje viacero typov území, sa jednotlivé investičné priority definované v rámci stratégie Programu kraja budú realizovať v súlade s princípom územnej koncentrácie prioritne vo vybraných územiach. Vybrané intervencie budú, v súlade s významnými potrebami, výsledkovo-orientovaným princípom, princípom koncentrácie a zároveň väčšími predpokladanými benefitmi, smerovať do vybraných častí územia kraja.

V súlade s výstupmi územnoplánovacej dokumentácie kraja sú na území kraja definované nasledovné 4 cieľové špecifické územia:

- **Bratislava** - ako špecifické centrum plniace funkcie hlavného mesta štátu a centra európskeho významu;
- **Rozvojové póly mesta Bratislavy** v priestoroch:
 - 1. Záhorská Bystrica/Devínska Nová Ves – Stupava,
 - 2. Rača – Svätý Jur,
 - 3. Mestská časť Nové Mesto – Ivanka pri Bratislave (s väzbami na Bernolákovo, Vajnory, Slovenský Grob a Chorvátsky Grob),
 - 4. Rovinka (s väzbami na Dunajskú Lužnú),
 - 5. Jarovce a Rusovce.
- **Regionálne (terciárne) centrá** – Malacky, Pezinok, Modra, Senec;
- **Ostatné obce** – obce nespádajúce do vyššie uvedených kategórií.

Podrobnejšie informácie o vymedzení špecifických typov územia BSK sú uvedené v záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie regiónu Bratislavský samosprávny kraj.

Vymedzenie špecifického cieľového územia bolo realizované aj v súlade s pripomienkami identifikovanými v priebehu spracovania PHSR BSK.

A.5 Strategické ciele

Strategické ciele a priority Bratislavského samosprávneho kraja vychádzajú z cieľov a priorít definovaných v rámci Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR, pričom ich predmetom je spoločne naplniť globálny (celkový) cieľ tohto programového dokumentu. Ich štruktúra je definovaná nasledovne.

Strategické ciele	1. Rozvoj poznatkovo orientovanej ekonomiky
	2. Rozvoj služieb a turizmu
	3. Integrovaná a ekologická doprava a znižovanie energetickej náročnosti
	4. Zlepšenie kvality životného prostredia

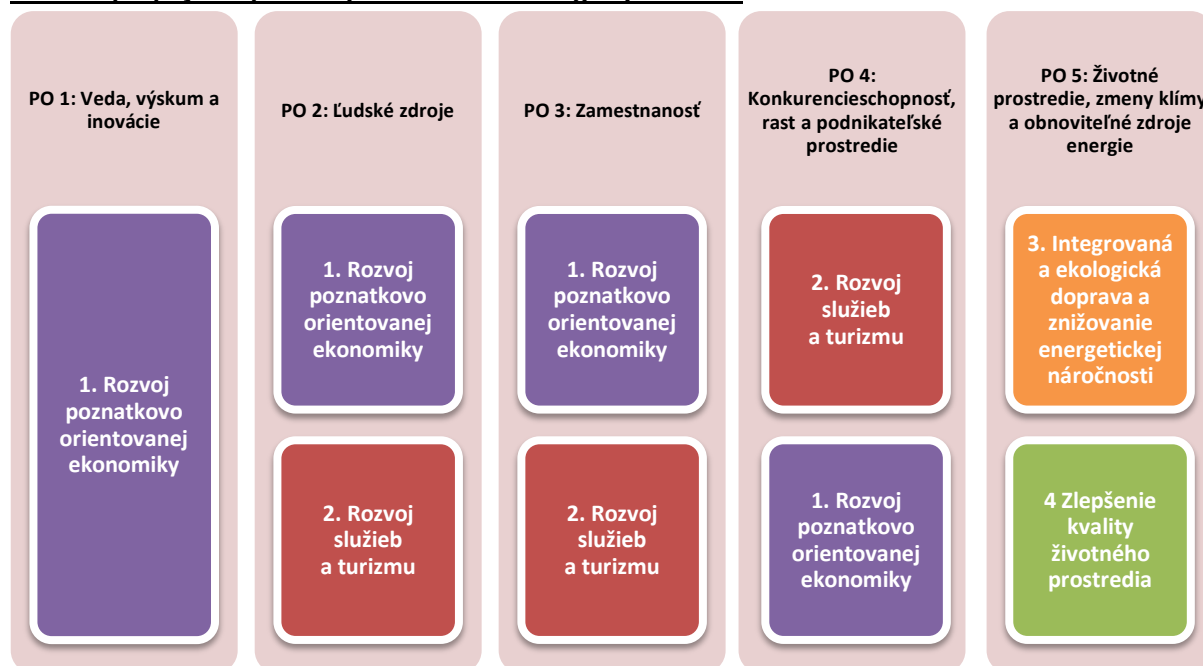
A.6 Prioritné osi

Prioritné osi bezprostredne nadväzujú na strategické ciele Programu a podrobnejšie tieto ciele charakterizujú. Prehľad prioritných osí PHSR BSK na roky 2014 – 2020 je nasledovný:

Prioritná os 1	1. Veda, výskum a inovácie
Prioritná os 2	2. Ľudské zdroje
Prioritná os 3	3. Konkurencieschopnosť, rast a podnikateľské prostredie
Prioritná os 4	4. Zamestnanosť
Prioritná os 5	5. Životné prostredie, zmeny klímy a obnoviteľné zdroje energie

Pri definovaní prioritných osí sa brali do úvahy viaceré skutočnosti, a to najmä súlad s nadradenou dokumentáciou, resp. koncepciami a stratégiami na európskej, národnej a regionálne úrovne ako aj výsledky socioeconomickej analýzy kraja a jej závery vo forme SWOT analýzy, ktorá je prezentovaná v predchádzajúcich kapitolách tohto dokumentu. Presnejší popis, zdôvodnenie, vzájomné nadväznosti a prepojenia medzi analytickou a programovou časťou jednotlivých prioritných osí sú podrobnejšie popísané v ďalšej časti tejto kapitoly.

Schéma prepojenia prioritných oblastí a strategických cieľov

Očakávané dopady:

- udržanie pozície jedného z najkonkurencieschopnejších regiónov SR a EÚ,
- zlepšenie demografického vývoja,
- zvýšenie využitia inovačného potenciálu regiónu a zvýšenie podielu inovatívnych podnikov na úroveň priemeru EÚ,
- dobudovanie dopravnej infraštruktúry pre rozvoj integrovanej a ekologickej dopravy,
- zlepšenie kvality životného prostredia.

A.6.1 PO 1: Veda, výskum a inovácie

Bratislavský kraj (BK) by mal s dôrazom na oblasti podľa schválenej Inovačnej stratégie SR zamerať svoje strategické rozvojové aktivity najmä na oblasť logistiky, informačných a komunikačných technológií, automatizáciu, reguláciu a meranie, chemické a biotechnologické inžinierstvo a oblasti spoločenských a sociálnych vied, vzdelávanie. BK by mal maximálne využiť potenciál územia v centre rozvojových aktivít EÚ a blízkosti významných centier vedy, výskumu a inovácií vo Viedni, Brne a Győry, koncentrácie vedeckovýskumných inštitúcií a univerzít v spojení s vysokokvalifikovanou a jazykovo vybavenou pracovnou silou.

Bratislavský samosprávny kraj v rámci tejto súvislosti vypracoval koncepčný materiál zameraný na oblasť výskumu, vývoja a inovácií: regionálnu inovačnú stratégiu kraja (Rozvoj výskumno-vývojovej a inovačnej základne BSK 2014-2020). Hlavným cieľom regionálnej inovačnej stratégie (RIS 3) je pomocou navrhnutých opatrení a priorít **vybudovanie výskumno-vývojového a inovačného regiónu európskeho významu s previazanosťou na európske a svetové hospodárstvo a dosiahnutie kritickej koncentrácie technologických firiem (vrátane hi-tech firiem) v regióne.**

K dosiahnutiu tohto cieľa bola v rámci stratégie navrhnutá sústava nástrojov pre rozvoj materiálnej infraštruktúry, nemateriálnej a finančnej infraštruktúry vedy, výskumu a inovácií.

Medzi nástroje rozvoja hmotnej infraštruktúry patrí predovšetkým tvorba Kompetenčných Centier, vedeckých parkov a „Science City“, komplexná podpora SAV, STU, UK, podpora a tvorba Inkubátorov, technologických a inovačných centier (vrátane významných zahraničných investícií – VW), ako aj kontinuálne zlepšovanie laboratórneho vybavenia

Medzi nástroje na zlepšenie nehmotnej infraštruktúry boli zaradené priradenie statusu výskumnej univerzity UK a STU, podpora PhD. študentov, transformácia Slovenskej akadémie vied, podpora infraštruktúry pre tvorbu spin-off, opatrenia na podporu ochrany práv duševného vlastníctva, podpora poznatkov a technologického transferu, vznik Národného centra transferu technológií pri CVTI, podpora rozvoja výskumných klastrov v 3 definovaných smart specialisation oblastiach, rozvoj klastrov v hlavných priemyselných oblastiach, rozvoj povedomia a šírenie success stories – povedomie o inováciách, priblíženie inovácií obyvateľom regiónu, založenie Inovačného fóra a podpora inovácií vo vzdelávacom procese (duálne vzdelávanie na stredných odborných školách)

Nástroje na rozvoj finančnej infraštruktúry predstavujú najmä stimuláciu rozvoja fondov rizikového kapitálu (napr. s podporou Európskeho Investičného Fondu – JEREMIE), rozvoj špecifických pôžičkových a grantových programov, aktiváciu investičných stimulov pre alokáciu zahraničných high-tech spoločností, finančnú podporu ochrany duševného vlastníctva, založenie Regionálneho Inovačného fondu (RIF), zvyšovanie fondov kofinancovania PhD študentov, mladých vedcov a zahraničných vedcov, nástroje Európskej investičnej banky (záruky za úvery / priame investície)

Napriek dlhodobému podfinancovaniu dosahujú vybrané sektory verejnej VVIZ v Bratislave nadpriemerné a v rámci EÚ relevantné výsledky, napr. v oblasti nových materiálov, mikroelektroniky, IT, a molekulárnych biotechnológií. Toto konštatovanie je doložené nielen hlavnými scientometrickými ukazovateľmi, ale aj počtom medzinárodných projektov, udelených patentov, spolupracou s praxou a komercializáciou patentov a licencií, a to aj v medzinárodných koncernoch (ako napr. Audi, BMW, Ferrari a pod.)

Na základe analytického procesu a zapojenia akademickej a podnikateľskej sféry a SAV boli definované 3 základné oblasti rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja: **Materiály, IKT a Biotechnológie.** Horizontálnou prioritou pre oblasť vedy a výskumu bola stanovená proaktívna

participácia na globálnych EÚ otázkach: využitie energie z obnoviteľných zdrojov, digitalizácia, starnutie populácie, sociálne inovácie

V rámci materiálového výskumu sa bude podpora orientovať predovšetkým na výskum konštrukčných materiálov (ľahké materiály (hliník), plasty a polyméry, kompozity, materiálová diagnostika na nano úrovni, inteligentné povrchy, aplikácie v elektrotechnike, fotovoltaike, senzoričke) ktoré majú široké uplatnenie v automobilovom priemysle (VW a dodávateľia), ale aj v rámci technológie obnoviteľných zdrojov energie (fotovoltaičné panely), tiež v leteckom priemysle i medicíne.

Pre oblasť IKT výskumu je prioritné zameranie na Security, navigačné systémy, kontrolné systémy, automatizácia a robotika, Data recognition a data mining, pričom výskum a vývoj v týchto oblastiach nachádza uplatnenie najmä vo výrobe, telekomunikáciách a marketingových procesoch.

V oblasti biotechnológií sa ako najperspektívnejšie oblasti ukazujú molekulárna biológia a biomedicína, výskum diagnostiky onkologických ochorení a monogenetických ochorení, výskum a vývoj biologicky aktívnych materiálov, biopolymérov, biokompatibilných a biodegradovateľných materiálov.

Prepojenie na SWOT

Socioekonomická analýza kraja v oblasti výskumu, vývoja a inovácií ukázala existenciu priaznivej vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva – relatívne vysoký podiel vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov na jednej strane ako aj koncentrácia vedecko-výskumne infraštruktúry na území hl.m. SR Bratislavy (najmä SAV, univerzity). Aj napriek pomerne nízkym výdavkom na výskum a vývoj ako percento HDP má BSK v porovnaní s ostatnými krajinami SR postavenie dominantného inovačného regiónu v SR.

Naopak **slabými stránkami**, v rámci socioeconomickej analýzy kraja, v tejto oblasti predstavujú najmä odliv kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia najmä výskumní pracovníci (vysokokvalifikovaní pracovníci) ako aj nedostatočná spolupráca v oblasti výskumu a inovácií v rámci regiónu CENTROPE.

Ako **najvýraznejšie príležitosti** boli identifikované: rozvoj odvetví kvartérneho sektora (veda, technika, výskum, školstvo, zdravotníctvo), inovačného potenciálu ako aj možnosť využívania vedcov a infraštruktúry VaV v rámci regiónu CENTROPE. Ako ďalší významný rozvojový potenciál boli identifikované rozvoj IKT a rozvoj informatizácie verejnej správy, valorizácia podnikateľských inkubátorov a klastrov pre vznik a šírenie inovácií založených na vedecko - technologickej báze a stimulácia rozvoja IKT ako potenciálu pre rozvoj kreatívneho priemyslu v nadväznosti na výskum a inovácie.

Naopak medzi **potenciálne hrozby** patrí najmä nedostatočná podpora výskumu a vývoja v kontexte európskej hospodárskej konkurencie čoho dôsledkom bude zaostávanie kraja v celkovom inovačnom potenciálne, prípadne až zníženie tvorby hrubej pridanej hodnoty v poznatkovo-náročných odvetviach.

Prepojenie na strategické ciele

Prioritná os 1: Veda, výskum a inovácie nadväzuje na strategický cieľ programu v oblasti rozvoja poznatkovo orientovanej ekonomiky (**1. Rozvoj poznatkovo orientovanej ekonomiky**). Dôraz v rámci PO 1 sa kladie najmä na aktivity spojené s posilnením výskumu, vývoja, technologického rozvoja

a transferu inovácií (s ohľadom na 3 základné oblasti rozvoja definované v regionálnej inovačnej stratégii kraja a to: nové materiály, IKT (informačné a komunikačné technológie) a biotechnológie).

Prepojenie na opatrenia

Realizácia PO 1 sa do Programovej časti premieta (a) prostredníctvom **Opatrenia 1. Posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií**, v rámci ktorého sa má zabezpečiť rozšírenie výskumnej a inovačnej infraštruktúry, podporiť podnikateľské investície do oblasti výskumu a vývoja, podporiť vytváranie sietí a klastrov a podporiť inovatívny prístup vo sfére služieb (vrátane kreatívneho priemyslu) a (b) prostredníctvom **Opatrenia 2. Zlepšenie prístupu k informačno-komunikačným technológiám, ako aj využívanie ich kvality**, ktoré má podporiť rozšírenie používania širokopásmového internetu, zavádzanie IKT aplikácií (vrátane IKT aplikácií verejnej správy), a tým podporiť vývoj produktov a služieb v oblasti IKT.

A.6.2 PO 2: Ľudské zdroje

BK by mal zamerať strategické aktivity na rozvoj ľudských zdrojov s dôrazom na vedu, výskum a inovácie a rast sektoru služieb vo všetkých priemyselných odvetviach, sociálnych a zdravotníckych službách. Zvýšenú pozornosť bude potrebné venovať aj starnúcej populácii.

BK napriek vysokej koncentrácii vzdelávacích inštitúcií nemá vybudovaný otvorený systém celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva a jeho rozvoj v oblasti ľudských zdrojov je založený na dochádzke najmä mladých ľudí z iných regiónov SR. Vytvorením partnerstiev a sietí by bolo možné aj na úrovni regiónu efektívnejšie využívať vysokokvalifikovanú pracovnú silu aj s dopadom na ostatné regióny SR a naopak.

V oblasti verejného zdravia je nevyhnutné na regionálnej úrovni zapracovať do svojich koncepčných materiálov stratégie podpory zdravia obyvateľstva vo všetkých politikách v spolupráci s Regionálnym úradom verejného zdravotníctva (RÚVZ).

Prepojenie na SWOT

Socioekonomická analýza kraja ukázala priaznivý trend vývoja počtu obyvateľov (vrátane prirodzeného prírastku obyvateľstva)², vysokú mieru ekonomickej aktivity obyvateľstva oproti priemeru v SR, širokú ponuku pracovných príležitostí na trhu (odvetvovo, veľkostne) a, ako už bolo spomínané vyššie, aj priaznivú vzdelanostnú štruktúru obyvateľstva.

Naopak k **slabým miestam**, ktoré boli identifikované v rámci socioeconomickej analýzy kraja, a na ktoré je potrebné sa zamerať, patria menej priaznivá veková štruktúra obyvateľstva kraja v porovnaní s celoslovenským priemerom, rast problémov so sociálne neprispôsobivými skupinami obyvateľstva, odliv kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia (najmä výskumní pracovníci), slabé prepojenie systému vzdelávania s potrebami praxe, resp. trhu práce v regióne a vysoká imigrácia za prácou bez nahlásenia si trvalého, alebo prechodného pobytu (ktorá je príčinou aj určitých daňových únikov príjmov samospráv).

² Výnimku tvoria údaje za rok 2011 ovplyvnené výsledkami SODB (cenzus).

Ako **najvýraznejšie príležitosti** v rámci oblasti ľudských zdrojov boli identifikované neustály nárast vzdelanostnej úrovne obyvateľstva, rozvoj odvetví terciárneho sektora, flexibilita ako aj inovácia vzdelávacích programov, celoživotné vzdelávanie, rozvíjanie podnikateľského ducha a záujem študentov o sebazamestnávanie sa po ukončení štúdia.

Naopak medzi **ohrozenia** v rámci tejto oblasti patria najmä: starnutie obyvateľstva, rastúci počet ľudí v dôchodkovom veku, nízky záujem obyvateľov o zapájanie sa do komunálnych aktivít, odliv kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia, prehlbovanie izolovanosti vzdelávacej sústavy od potrieb trhu práce a prílišná koncentrácia verejných služieb (zdravotníctvo, školstvo, sociálne služby) vyššieho štandardu v Bratislave, ktorá nebude schopná pokryť požiadavky obyvateľov regiónu pri zachovaní štandardov kvality služby.

Oblasť ľudských zdrojov je pomerne silno prepojená aj na ďalšiu prioritnú os a to PO 3 Zamestnanosť, ktorá sa detailnejšie venuje problematike podpory zamestnanosti.

Prepojenie na strategické ciele

Prioritná os PO 2: Ľudské zdroje, v rámci svojho zamerania, nadväzuje na strategické ciele v oblasti rozvoja poznatkovo orientovanej ekonomiky (**1. Rozvoj poznatkovo orientovanej ekonomiky**) a v oblasti rozvoja služieb vrátane služieb v oblasti cestovného ruchu (**2. Rozvoj služieb a turizmu**). Dôraz je kladený najmä na oblasť investícií do vzdelania, zručností a zlepšenia prístupu k celoživotnému vzdelávaniu, podpore sociálnej inklúzie, ale aj na oblasť inštitucionálnych kapacít a efektivity verejnej správy.

Prepojenie na opatrenia

Realizácia PO 2 sa do Programovej časti premieta (a) prostredníctvom **Opatrenia 10. Investovanie do vzdelávania, zručností a celoživotného vzdelávania**, v rámci ktorého sa majú podporiť investície do vzdelávania, zručností a celoživotného vzdelávania (vrátane investičných), investície do rozvoja nových metód učenia a tým podporiť rast kvality a relevantnosti programov vzdelávania z hľadiska potrieb trhu práce, (b) prostredníctvom **Opatrenia 11. Zvyšovanie inštitucionálnych kapacít a zabezpečovanie efektivity verejnej správy**, v rámci ktorého sa má zabezpečiť podpora budovania inštitucionálnych kapacít a efektivity verejnej správy v oblasti politik vzdelávania, zamestnanosti a sociálnych politik aj (c) prostredníctvom **Opatrenia 9. Podpora sociálneho začleňovania a boj proti chudobe**, v rámci ktorého sa majú podporiť investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry, zlepšiť prístup k vysokokvalitným službám všeobecného záujmu (vrátane zdravotníctva a sociálnych služieb), ale aj podporiť rozvoj kultúrnych aktivít a angažovanosti obyvateľov v oblasti kultúry.

A.6.3 PO 3: Zamestnanosť

BK by sa mal zamerať na vytváranie nových pracovných miest s dôrazom na rast zamestnanosti vo vede, výskume a inováciách a v sektore služieb pre inovatívne podnikanie a perspektívne podniky. Zvýšenú pozornosť bude potrebné venovať aj zamestnávaniu staršej populácie.

BK bude vykazovať nedostatok pracovných síl najmä v sociálnych a zdravotníckych službách a v profesiách s nižšou vyžadovanou kvalifikáciou, kde bude naďalej závislý na dochádzke pracovnej sily z iných regiónov. Nové pracovné miesta bude potrebné vytvárať pre pracovníkov vo veku 50+ v kombinácii s novými sociálnymi a zdravotníckymi službami.

Prepojenie na SWOT

Z hľadiska **silných stránok** regiónu socioekonomická analýza ukázala vysokú mieru ekonomickej aktivity obyvateľstva oproti priemeru v SR ako aj širokú ponuku pracovných príležitostí na trhu (odvetvovo aj veľkostne).

Naopak medzi **slabé stránky** bolo zaradené nerovnomerné rozloženie pracovných miest v regióne – vysoká denná dochádzka do zamestnania do Bratislavy, odliv kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia najmä výskumní pracovníci (vysokokvalifikovaní pracovníci) s tým čiastočne súvisiace aj slabé prepojenie systému vzdelávania s potrebami praxe, trhu práce v regióne.

Ako **najvýraznejšie príležitosti** boli identifikované rozvíjanie inovatívnych, progresívnych foriem služieb zamestnanosti, posilnenie systémov a štruktúr na zníženie nezamestnanosti znevýhodnených uchádzačov na trhu práce, a na špecifických územiach, aj rozvoj agroturizmu ako podporu lokálnej zamestnanosti.

Naopak predmetná prioritná oblasť reaguje na **potenciálne hrozby** spojené so zvyšujúcim sa počtom nezamestnaných v dôsledku dopadu svetovej hospodárskej, ekonomickej a finančnej krízy na ekonomiku a podnikateľský sektor v SR, ale aj rastúcou nezamestnanosťou mladých ľudí, prehlbovaním štruktúrnych rozdielov medzi dopytom a ponukou práce ako aj ďalším rastom marginalizácie, resp. vytlačaním znevýhodnených skupín z trhu práce a prehlbovaním sociálnej exklúzie.

Prepojenie na strategické ciele

Prioritná os nadväzuje na strategické ciele v oblasti rozvoja poznatkovo orientovanej ekonomiky (**1. Rozvoj poznatkovo orientovanej ekonomiky**) a v oblasti rozvoja služieb vrátane služieb v oblasti cestovného ruchu (**2. Rozvoj služieb a turizmu**). Dôraz je kladený najmä na oblasť podpory podnikateľských investícií do inovácií a výskumu s cieľom vytvárania nových pracovných miest v high-tech odvetviach, podpory zamestnanosti a mobility pracovnej sily, ale aj podpory budovania kapacít efektívnej verejnej správy.

Prepojenie na opatrenia

Realizácia PO 3 sa do Programovej časti premieta (a) prostredníctvom **Opatrenia 1. Posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií**, v rámci ktorého sa majú podporiť podnikateľské investície do oblasti výskumu a vývoja a podporiť vytváranie sietí, spin-offs / start-ups a klastrov a podporiť inovatívny prístup vo sfére služieb (vrátane kreatívneho priemyslu), (b) prostredníctvom **Opatrenia 8. Podpora zamestnanosti a podporovanie mobility pracovnej sily**, v rámci ktorého sa má podporiť zamestnanosť, rozvoj podnikateľských inkubátorov, rozvoj služieb v oblasti celoživotného vzdelávania a poradenstva a zabezpečiť zdravší pracovný život ako aj (c) prostredníctvom **Opatrenia 11. Zvyšovanie inštitucionálnych kapacít a zabezpečovanie efektivity verejnej správy**, v rámci ktorého sa má zabezpečiť podpora budovania inštitucionálnych kapacít a efektivity verejnej správy v oblasti politik vzdelávania, zamestnanosti a sociálnych politik.

A.6.4 PO 4: Konkurencieschopnosť, rast a podnikateľské prostredie

BK by mal zamerať svoje strategické aktivity s dôrazom na podporu MSP a vytváranie podnikateľského prostredia v sektore služieb pre inovatívne podnikanie a perspektívne podniky, inovatívne podniky a podniky zamerané na vývoj a produkciu najnovších technológií, ale aj poradenských a vzdelávacích služieb.

Proaktívne a strategicky PZI smerovať do nových vysoko inovatívnych odvetví nadväzujúcich na rozhodujúce odvetvia a služby.

Prepojenie na SWOT

Z hľadiska **silných faktorov**, v oblasti podnikateľského prostredia, socioekonomická analýza kraja ukázala výrazne nadpriemerné hodnoty všetkých makroekonomických ukazovateľov v rámci SR, vysokú koncentráciu ekonomických činností v sektore služieb, vysoké zastúpenie právnických osôb z pomedzi všetkých ekonomických subjektov sídlacích a pôsobiacich v SR, intenzívne sa rozvíjajúci terciárny sektor hospodárstva v podobe malých a stredných podnikov orientovaných na komerčné služby, ale aj výborné predpoklady pre rozmanitú ponuku produktov CR a vysoký produkčný potenciál poľnohospodárskej pôdy a vysoký stupeň zornenia poľnohospodárskej pôdy (okrem okresov Bratislava I a Bratislava III).

Naopak **slabé faktory** v tejto oblasti sú spojené najmä s nedostatočne vyvinutými službami v oblasti agroturizmu, nízkej podpore regionálnych kvalitných potravín/produktov a v niektorých oblastiach nie dostatočnou kvalitou poskytovaných služieb v CR.

Medzi **najvýraznejšie príležitosti** boli identifikované valorizácia podnikateľských inkubátorov a klastrov pre vznik a šírenie inovácií založených na vedecko - technologickej báze, využitie sociálnych, zdravotníckych kapacít a potenciálu CR v nadväznosti na striebornú ekonomiku, spolupráca pri koordinácii rozvoja CR a tvorby cezhraničných produktov CR v rámci regiónu CENTROPE, využitie regionálnych produktov/potravín, využitie rieky Morava/Malý Dunaj na vodácky turizmus/rekreačnú plavbu.

Naopak predmetná prioritná os reaguje na **potenciálne hrozby** spojené s úbytkom poľnohospodárskej a ornej pôdy, viníc, úbytkom živnostníkov na úkor právnických osôb ako aj nedostatočnou podporou výskumu a vývoja v kontexte európskej hospodárskej konkurencie.

Prepojenie na strategické ciele

Prioritná os nadväzuje na strategické ciele v oblasti rozvoja služieb vrátane služieb v oblasti cestovného ruchu (**2. Rozvoj služieb a turizmu**). Dôraz je kladený najmä na podporu konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov, podporu podnikania a zakladania nových firiem. Čiastočnú nadväznosť PO 4 je možné nájsť aj v rámci cieľa v oblasti poznatkovo orientovanej ekonomiky (**1. Rozvoj poznatkovo orientovanej ekonomiky**), kde je dôraz kladený najmä na podporu podnikateľských investícií do inovácií a výskumu.

Prepojenie na opatrenia

Realizácia PO 4 sa do Programovej časti PHSR premieta najmä prostredníctvom **Opatrenia 3. Zvýšenie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov, odvetvia poľnohospodárstva a rybného hospodárstva**, v rámci ktorého sa má podporovať rozvoj podnikania, zakladania nových firiem, vrátane oblastí ako sú kreatívny priemysel, nové formy cestovného ruchu alebo inovatívne služby odrážajúce nový spoločenský dopyt. Samostatnou podporovanou oblasťou je aj poľnohospodársky sektor a oblasť rybného hospodárstva. Čiastočné prepojenie je možné nájsť aj na **Opatrenie 1. Posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií**, v rámci ktorého sa majú podporiť podnikateľské investície do oblasti výskumu a vývoja, podporiť vytváranie sietí a klastrov a podporiť inovatívny prístup vo sfére služieb (vrátane kreatívneho priemyslu).

A.6.5 PO 5: Životné prostredie, zmeny klímy a obnoviteľné zdroje energie

BK by mal zamerať svoje strategické aktivity s dôrazom na zvýšenie využívania obnoviteľných zdrojov energií a surovín vo všetkých priemyselných odvetviach, podporu ekologickej dopravy (najmä v hlavnom meste), podporu všetkých iniciatív smerujúcich k zavádzaniu environmentálne šetrných technológií, nielen vo výrobnjej sfére, ale aj u obyvateľov (domácností). Je potrebné vypracovať strategické dokumenty v oblasti manažmentu chránených oblastí v BK.

Prepojenie na SWOT

Z hľadiska **silných faktorov** socioekonomická analýza ukázala, že v oblasti dopravnej infraštruktúry má kraj kľúčovú úlohu, pretože leží na križovatke sieti nadradených európskych dopravných systémov - multimodálnych koridorov IV, Va, VII a TEN-T koridorov, na území kraja sa koncentrujú hustá cestná sieť, železničná infraštruktúra (zmodernizované železničné trate) ale aj medzinárodné cyklotrasy EV13 a EV6. Čo sa týka oblasti životného prostredia, tak Bratislavský kraj predstavuje územia bohaté na prírodné zdroje, čo sa prejavuje aj vo vysokom podiele vyhlásených chránených území a území európskeho významu (napr. Ramsarská lokalita Dunajské luhy), vysokom počte vodných zdrojov s dostatočnou výdatnosťou, významnými zásobami podzemných vôd (chránená vodohospodárska oblasť Žitný ostrov), prítomnosťou rieky Dunaj ako medzinárodného ekologického koridoru.

Naopak, na druhej strane bol identifikovaný pomerne rozsiahly počet **negatívnych faktorov** jednak v oblasti dopravnej infraštruktúry spojený najmä s exponovaným úsekom diaľnice D1 v úseku Bratislava – Trnava, nevyhovujúcim technickým stavom ciest I. triedy, chýbajúcimi cestnými obchvatmi miest a obcí s najväčšou intenzitou dopravy (Pezinok, Modra, Rovinka, Dunajská Lužná), nedobudovaným nosným komunikačným systémom Bratislavy s chýbajúcim diaľničným obchvatom mesta – D4 nultý okruh, kapacitne preťaženými úsekmi ciest na vstupoch do Bratislavy ale aj s nedostatočne rozvinutým a pomaly zavádzaným IDS na území kraja a chýbajúcimi parkovacími plochami v exponovaných oblastiach kraja (najmä hlavného mesta SR Bratislavy a okresné mestá).

V oblasti životného prostredia sa negatívne faktory prejavujú najmä znečistením ovzdušia z dopravy a stavebnej činnosti, rastúcou mierou urbanizácie a z toho vyplývajúcim tlakom na prírodné územia, zvýšeným dopytom po využití prírodných zdrojov a vysokej produkcii komunálneho odpadu na obyvateľa.

V rámci predmetnej prioritnej osi bolo identifikované pomerne rozsiahle množstvo **príležitostí**, tie v oblasti dopravnej infraštruktúry predstavujú najmä: koordinovaná spolupráca pri dopravných projektoch cezhraničného významu v rámci spolupráce CENTROPE, presun cestujúcich na verejné druhy dopravy (autobusová, železničná) podporou IDS vrátane prihraničných regiónov – využitie vodnej dopravy a budovanie cyklochodníkov z dôvodu zlepšenia mestskej mobility, zefektívnenie a zatraktívnenie služieb pre cestujúcich vo verejnej doprave, zvýšenie podielu železničnej dopravy na výkonoch v nákladnej a osobnej doprave, rozvoj verejných terminálov intermodálnej dopravy, prepojenie medzinárodných letísk Bratislava a Viedeň železničným spojením ale aj dobudovanie cyklotrás s vybavenosťou v rekreačnom zázemí mimo hlavného mesta.

V rámci životného prostredia boli identifikované **príležitosti** najmä v oblasti rozvoja vinohradníctva, využívania geotermálnych zdrojov, Dunaja a jeho zázemia ako turistickej destinácie aj s „eko“ výchovou, využívania nových a účinných technológií na elimináciu emisií a znečistenia vôd a tvorby vhodných podmienok a motivácie obyvateľstva k separovaniu odpadu.

Naopak predmetná prioritná os reaguje aj na **hrozby identifikované** v rámci socioekonomickej analýzy (a) v oblasti dopravnej infraštruktúry spojené najmä so zvyšujúcim sa podielom individuálnej osobnej dopravy a kontinuálneho zvyšovania intenzity dopravy na nadradených dopravných vstupoch do hl. mesta Bratislavy spôsobujúci kolaps dopravy a (b) v oblasti životného prostredia spojené najmä s výskytom nelegálnych skládok a environmentálnych záťaží na území kraja, vysokým tlakom na životné prostredie (znečistenie vody, pôdy, ovzdušia), rozširovaním území postihnutých eróziou pôdy, povodňami a zosuvmi, degradáciou pôdy v území a znižovanie výmery kvalitnej poľnohospodárskej pôdy ale aj úbytkom viníc.

Prepojenie na strategické ciele

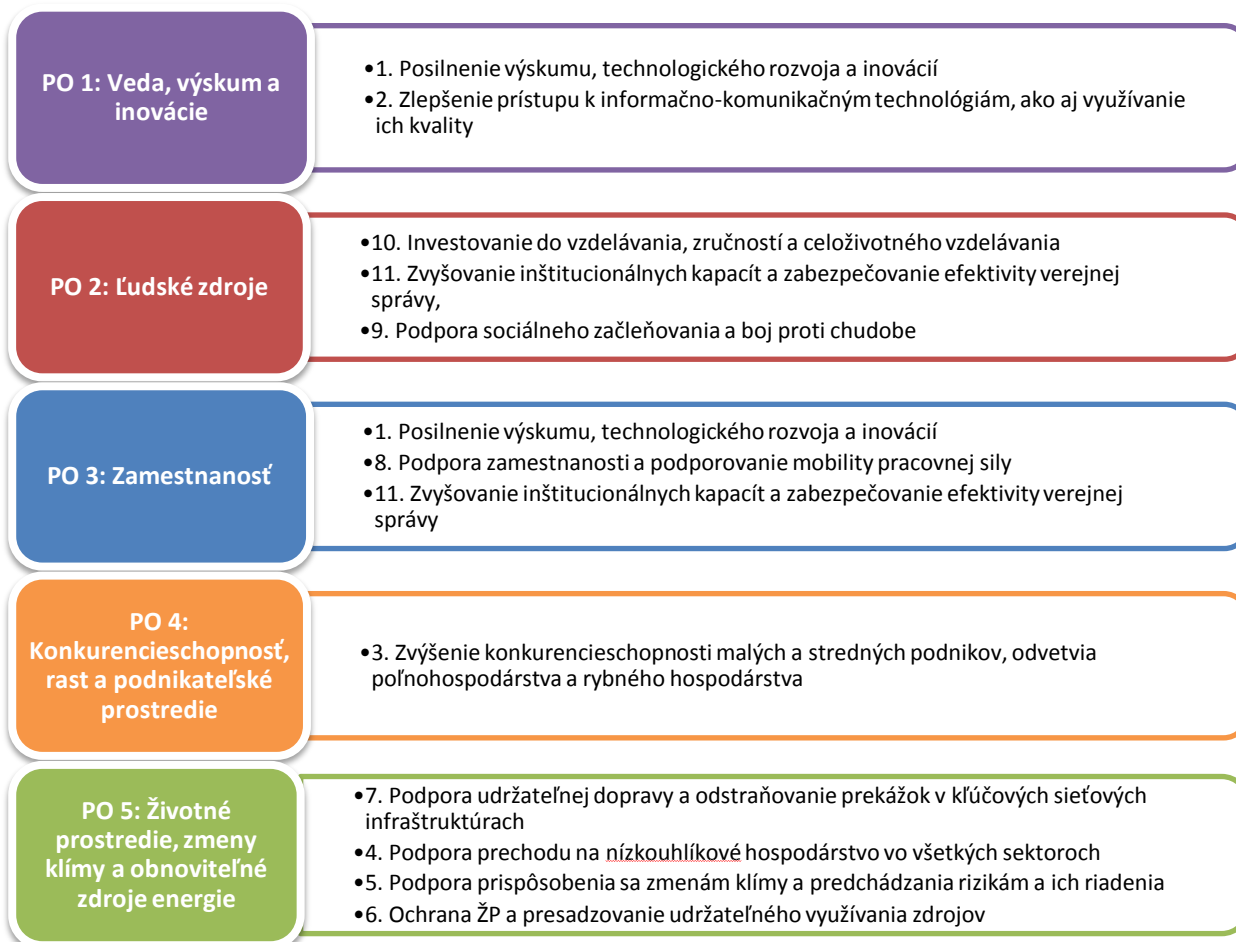
Obsahovo aj zameraním najrozsiahlejšia PO 5 nadväzuje na ciele v oblasti integrovanej a ekologickej dopravy, znižovania energetickej náročnosti (strategický cieľ **3. Integrovaná a ekologickej doprava a znižovanie energetickej náročnosti**) a zároveň v oblasti životného prostredia a ochrany krajiny (strategický cieľ **4 Zlepšenie kvality životného prostredia**).

Prepojenie na opatrenia

Realizácia PO 5 sa do Programovej časti PHSR premieta prostredníctvom (a) **Opatrenia 7. Podpora udržateľnej dopravy a odstraňovanie prekážok v kľúčových sieťových infraštruktúrach**, v rámci ktorého sa má podporovať rozvoj regionálnej mobility, interoperability železničného systému, rozvoj integrovanej, udržateľnej, ekologickej, inteligentnej a dostupnej mestskej mobility, odstraňovanie prekážok vo vnútrozemských vodných cestách a v neposlednom rade ďalší rozvoj integrovanej dopravy, (b) prostredníctvom **Opatrenia 4. Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch**, v rámci ktorého sa má podporovať energetická efektívnosť, využívanie energie z obnoviteľných zdrojov (s ohľadom na nízkouhlíkové stratégie pre mestské oblasti) ako aj inteligentné distribučné systémy, (c) prostredníctvom **Opatrenia 5. Podpora prispôsobenia sa zmenám klímy a predchádzania rizikám a ich riadenia**, v rámci ktorého sa majú podporovať investície na prispôsobenie sa zmenám klímy, na zabezpečenie odolnosti proti prírodným katastrofám, najmä protipovodňovým opatreniam (vrátane vypracovania stratégií a akčných plánov) a (d) prostredníctvom **Opatrenia 6. Ochrana ŽP a presadzovanie udržateľného využívania zdrojov**, v rámci ktorého sa majú podporovať investície do sektoru odpadu, do technológií na zlepšenie

ochrany životného prostredia a účinnejšieho využívania zdrojov, do ochrany a obnovy biologickej diverzity, vrátane ochrany pôdy a na zníženie znečistenia ovzdušia, pričom samostatné aktivity sa venujú podpore a rozvoju kultúrneho a prírodného dedičstva a udržateľnému a integrovanému rozvoju miest.

Schéma prepojenia prioritných osí a opatrení PHSR BSK 2014-2020

A.7 Sústava merateľných ukazovateľov

Ciele Programu sa definujú a následne kvantifikujú v procese programovania prostredníctvom sústavy merateľných ukazovateľov. Ukazovatele sú záväzné pre všetky subjekty a sú súčasťou PHSR BSK. Napĺňanie zadaných ukazovateľov predstavuje najdôležitejší nástroj pre monitorovanie a hodnotenie napĺňania cieľov Programu. Zdrojom monitorovacích ukazovateľov sú najmä Národná stratégia regionálneho rozvoja a SR – ukazovatele na úrovni NUTS 3 a Národné ciele stratégie Európa 2020. Monitorovanie začína na najnižšom stupni – na úrovni projektu. Pre potreby monitorovania je projekt základnou jednotkou, ktorá je analyzovaná prostredníctvom relevantných zozbieraných údajov.

Sústava merateľných ukazovateľov je zostavená tak, aby dokázala zaznamenať napĺňanie jednotlivých cieľov Programu. Naplnenie globálneho cieľa

Programu je monitorované prostredníctvom nasledovného ukazovateľa:

A.7.1 Globálny cieľ

Názov ukazovateľa	Definícia	Informačný zdroj	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota
Inovačná výkonnosť	<i>Inovačnej výkonnosti regiónov na území EÚ podľa Regional innovation scoreboard - RIS</i>	Regional innovation scoreboard - RIS	názov skupiny	priemerný inovátor	stredne-vysoký inovátor

Na úrovni jednotlivých strategických cieľov sú merateľné ukazovatele zoskupené podľa prioritných osí programu nasledovne:

A.7.2 PO 1: Veda, výskum a inovácie

Názov ukazovateľa	Definícia	Informačný zdroj	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota
Podiel výdavkov na vedu a výskum z HDP(%)	<i>Výdavky na výskum a vývoj zahŕňajú celkový objem výdavkov vynaložených v organizácii na aktivity výskumu a vývoja, t. j. sú to vnútorné výdavky. Z výdavkov vynaložených mimo organizácie sa sem zahŕňajú len tie, ktoré slúžia na podporu vnútorného VV (napr. kúpa vybavenia pre výskum a vývoj). Odpisy budov, strojného technického zariadenia a vybavenia sú zo štatistického sledovania vnútorných výdavkov na výskum a vývoj vylúčené.</i>	ŠÚ SR	percento	1,14 (rok 2010)	3
Celkové výdavky na vedu a výskum v Bratislavskom kraji	<i>Bežné a kapitálové výdavky v Bratislavskom kraji na vedu a výskum</i>	ŠÚ SR	eur	311 168 729 (2014)	818 865 076*
High-tech export (% na celkovom exporte)	<i>Podiel high-tech exportov na celkovom vývoze krajiny. Produkty high-tech sú vybrané produkty nasledovných odvetví: letecký priemysel, počítače a kancelárske stroje, elektronické telekomunikačné zariadenia, farmaceutický priemysel, vedecké prístroje, elektrické stroje, chemický priemysel, neelektronické prístroje, zbrojný priemysel.</i>	Eurostat	percento	9,7 (2014)	14
Počet výskumných pracovníkov	<i>Zamestnanci výskumu a vývoja vo FTE (plný pracovný čas)</i>	ŠÚ SR	počet	9 775,00	15000

Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie (% vo vekovej skupine 30 - 34 rokov)	<i>Podiel absolventov vysokoškolského štúdia vo veku 30-34 rokov pripadajúci na celkový počet obyvateľov rovnakej vekovej skupiny. Stupeň vysokoškolského alebo doktorandského štúdia zodpovedá úrovni ISCED 5-6.</i>	ŠÚ SR, Eurostat	percento	42,66	45
Index deklarovanej rozvinutosti e-služieb VS	<i>Výpočet uvedený v prehľadoch MF SR (http://www.informatizacia.sk)</i>	Eurostat, výpočty MF SR	index	51,1 (2014)	90
Podiel domácností pripojených k široko-rýchlostnému internetu	<i>Podiel domácností s pripojením na širokopásmový internet ako % z domácností s minimálne jedným členom vo veku od 16 do 74 rokov.</i>	Eurostat	percento	57,00	65

* prepočet vzhľadom k celkovým výdavkom z HDP na vedu a výskum v roku 2020 s predpokladom koncentrácie 60% vedy a výskumu v BSK

A.7.3 PO 2: Ľudské zdroje

Názov ukazovateľa	Definícia	Informačný zdroj	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota
Priemerná hrubá nominálna mesačná mzda zamestnanca podľa výberového zisťovania o štruktúre miezd	Výberové zisťovanie o štruktúre miezd	ŠÚ SR	eur/zamestnanca	1124	1400
Prirodzený prírastok obyvateľstva na 1000 obyvateľov	Rozdiel medzi počtom živonarodených detí a zomretých osôb na 1000 obyvateľov stredného stavu.	ŠÚ SR	promile	3,43	4
Saldo sťahovania obyvateľstva na 1000 obyvateľov	Rozdiel medzi počtom prisťahovaných a vystahovaných osôb na 1000 obyvateľov stredného stavu.	ŠÚ SR	promile	7,18	8
Celkový prírastok obyvateľstva na 1000 obyvateľov	Súčet prirodzeného prírastku a salda sťahovania na 1000 obyvateľov stredného stavu	ŠÚ SR	promile	10,95	12
Počet návštevníkov na výstavách a expozíciách	Počet návštevníkov na výstavách a expozíciách spolu v múzeách a galériách	ŠÚ SR	počet	710 029	800 000
Počet ľudí ohrozených chudobou a sociálnou exklúziou	Súhrn sub-ukazovateľov: počet osôb ohrozených chudobou, počet osôb materiálne deprivovaných, počet osôb žijúcich v domácnosti s veľmi nízkou intenzitou práce	Eurostat	percento	16,5	10,15*
Miera korupcie	Počet evidovaných trestných činov korupcie spáchaných v SR	Úrad vlády SR, boj proti korupciám http://www.bojprotikorupcii.vlada.gov.sk/statistiky/ MV SR, sekcia	počet	468	762* ¹

		Polícia http://www.mvnsk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml			
--	--	--	--	--	--

* očakávaný pokles podielu ľudí ohrozených chudobou a sociálnou exklúziou na základe predpokladaných ukazovateľov Európa 2020 v prepočte z % podielu v roku 2020 v SR na BSK

*¹ cieľová hodnota 2020 je vypočítaná ako predpoklad 10% ročný nárastu počtu evidovaných trestných činov korupcie

A.7.4 PO 3: Zamestnanosť

Názov ukazovateľa	Definícia	Informačný zdroj	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota
Miera zamestnanosti 20-64 podľa VZPS	Podiel počtu pracujúcich vo veku 20 až 64 ročných podľa VZPS a celkového počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva vo veku 20 až 64 podľa VZPS.	ŠÚ SR	percento	75,4	78
Miera nezamestnanosti podľa VZPS	Podiel počtu nezamestnaných osôb podľa VZPS a celkového počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva podľa VZPS	ŠÚ SR	percento	5,62	4
Miera dlhodobej nezamestnanosti (VZPS, %)	Podiel počtu dlhodobo nezamestnaných osôb podľa VZPS a celkového počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva	ŠÚ SR	percento	1,88	1
Miera rizika chudoby	60% mediánu	ŠÚ SR	percento	7,2	5

A.7.5 PO 4: Konkurencieschopnosť, rast a podnikateľské prostredie

Názov ukazovateľa	Definícia	Informačný zdroj	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota
-------------------	-----------	------------------	----------------	----------------------	-----------------

PZI na obyvateľa	<i>Celková výška PZI na obyvateľa</i>	NBS	eur	44 196	48 000
HDP na obyv. (v PKS)	<i>Celkový hrubý domáci produkt na obyvateľa v parite kúpnej sily</i>	ŠÚ SR	PKS	43 063 (rok 2010)	45 000
Podiel poľnohospodárskej pôdy	<i>Podiel poľnohospodárskej pôdy na celkovej poľ. pôde kraja (%)</i>	ŠÚ SR, GKÚ v Bratislave	percento	44,66	43,00
Počet podnikateľských subjektov	<i>Počet podnikateľských subjektov (právnické osoby ziskové + živnostníci)</i>	ŠÚ SR	počet	113 055	120 000

A.7.6 PO 5: Životné prostredie, zmeny klímy a obnoviteľné zdroje energie

Názov ukazovateľa	Definícia	Informačný zdroj	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota
Množstvo komunálneho odpadu na obyvateľa	<i>Komunálny odpad je odpad vznikajúci v obciach, s ktorým obce ďalej hospodária. Patria sem odpady, ktoré vznikajú pri prevádzke domácností, občianskej a technickej vybavenosti, živností, dopravy, rekreácie a športu.</i>	ŠÚ SR	kg/obyvateľ a	445,38	400,00
Podiel vydaných energetických certifikátov v BSK v energetickej triede C-G na celkovom počte certifikátov	<i>Zníženie podielu energetických certifikátov budov v energetickej triede C-G v BSK a ich presun do nižších energetických tried na celkovom počte vydaných energetických certifikátov</i>	INFOREG – energetická certifikácia budov http://www.inforeg.sk/ec/Default.aspx	percento	19,2 (2014)	13,44*

Podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe (%)	<i>Podiel konečnej energetickej spotreby z obnoviteľných zdrojov energie a hrubej konečnej energetickej spotreby. Konečná energetická spotreba z obnoviteľných zdrojov sa vypočíta ako súčet hrubej konečnej spotreby elektriny z obnoviteľných zdrojov energie, hrubej konečnej energetickej spotreby z obnoviteľných zdrojov energie určenej na výrobu tepla a chladu a konečnej energetickej spotreby z obnoviteľných zdrojov energie v doprave.</i>	Eurostat	percento	n/a	14
Produkcia tuhých emisií (t)	<i>Údaje o emisiách základných znečisťujúcich látok podľa druhu ekonomickej činnosti sa týkajú znečisťovania ovzdušia škodlivinami z priemyslu, energetiky, poľnohospodárstva, dopravy a bytovo-komunálnej sféry. Kvalita ovzdušia závisí od množstva emisií z jednotlivých zdrojov znečisťovania ovzdušia.</i>	ŠÚ SR	tony	791	700
Produkcia oxidu uhoľnatého (t)		ŠÚ SR	tony	3905,4	3000
Podiel zhodnocovaného komunálneho odpadu (%)	<i>Komunálny odpad je odpad vznikajúci v obciach s ktorým obce ďalej hospodária. Patria sem odpady, ktoré vznikajú pri prevádzke domácností, občianskej a technickej vybavenosti, živností, dopravy, rekreácie a športu</i>	ŠÚ SR	percento	65,2	70

* cieľová hodnota do roku 2020 na základe Návrhu aktualizácie koncepcie energetickej hospodárnosti budov do roku 2010 s výhľadom do roku 2020, kde sa predpokladá 3% obnova verejných budov ročne. <http://www.byvajusporne.sk/files/files/aktualizacia.pdf>

Východisková hodnota predstavuje rok 2012, resp. +1 rok

n/a - údaj nie je dostupný, je potrebné vykonať kalkuláciu